

بنام آنکه جان را فکرت اموخت

کارگاه معماری نگارش

اصول بندنویسی و مقاله نویسی

www.pishani.ir

safaeipour@pishani.ir

چگونه درباره چیز در خوری چیز در خوری بنویسیم؟

دستور نویسندگی را به سالها می
آموزند، اما زبده‌ی آن دو حرف
است،

چشم باز و بیان ساده!

اهمیت یادگیری اصول بند نویسی

نوشتن، تفکر است!

• نگارش چگونگی کشف آن چیزی است که می
اندیشید.
(Peter Taylor)

• شعری را می نویسم تا دریابم که چه می خواهم بگویم.
(Maxine kumin)

• نوشتن آموزگار نویسنده است.
(Bernard Malamud)

اصول بند نویسی

بند چیست؟

- واحد بنیادی در ساختار یک نوشتار است.
- بزرگترین واحد پیام در یک نوشتار است.
- از یک جمله یا گروهی از جملات تشکیل می شود.

ط ————— ول بند
باید چقدر باشد؟

بند از چه قسمت هایی تشکیل می شود؟

جمله‌ی موضوعی:

سخن اصلی بند و مرکز توجه آن را بیان می کند.

جمله‌های پشتیبان:

با عرضه‌ی اطلاعات بیش تر و یا آوردن نمونه‌هایی، جمله‌ی موضوعی را شرح و گسترش می دهند.

جمله‌ی نتیجه:

مشخص می کند که پاراگراف به پایان رسیده و نکته‌ی مهمی را یادآور می شود که خواننده باید به خاطر داشته باشد.

بند برگر!

جمله ی موضوعی

جزئیات پشتیبانی کننده

جمله ی نتیجه

جمله ی موضوعی چیست؟

- جمله ی موضوعی مهم ترین جمله ی بند است.
- به طور کلی دیدگاه یا قضاوت نویسنده راجع به موضوع است.
- این جمله به طور خلاصه می گوید که در آن پاراگراف پیرامون **چه موضوعی** بحث می شود.
- در بردارنده ی هسته و مرکز بند است که به آن **ایده ی اصلی** (جان کلام) گفته می شود.

جمله‌ی موضوع راهنمای خوبی برای نویسنده و خواننده است.

- **نویسنده** درمی‌یابد که چه اطلاعاتی را باید در جمله‌های پیرو بگنجانند و چه اطلاعاتی را نباید مطرح کند.
- **خواننده** نیز می‌داند که موضوع بند چیست و خودش را برای درک بهتر آن، آماده می‌کند.

به جمله ی موضوع
جمله ی چتری هم
گفته می شود!

اجزای جمله ی موضوعی

نهاد: شامل اطلاعاتی درباره ی موضوع بند است.

گزاره: شامل ایده ی کنترل کننده ی جمله ی موضوع است.

مثال:

ایده ی کنترل کننده

موضوع

شما را تبدیل به یک عنصر پویای جامعه می کند.

تیز فکری

انواع موضوع (Topic)

- اشیاء
- وقایع یا حوادث
- اشخاص یا موجودات دیگر
- مکان ها
- فعالیت ها یا فرایندها
- ایده ها، احساسات،
- باورها، حالات ذهنی

هر بند باید تنها یک ایده ی اصلی داشته باشد

یک بند، یک ایده

روش های محدود کردن جمله ی موضوعی

موضوع

ایده ی کنترل کننده

- زمان تفکر اسلامی در سائهای اخیر بسیار محبوبیت یافته است.
- مکان فرش های ابریشمی ایرانی در نائین اصفهان تولید می شوند.
- فهرست مدارس ایرانی به سه نوع تقسیم می شوند .
- اثر کم آبی مشکلات زیادی برای اصفهانی ها بوجود آورده است.
- علت سرطان ریه می تواند به دلیل سیگار کشیدن باشد.

تمرین ۱

- جمله های موضوعی را در زیر بخوانید، زیر موضوع و ایده ی کنترل کننده خط بکشید و نوع ایده ی کنترل کننده را مشخص کنید.

• مثال:

آلودگی آب در دریای خزر مشکلات زیادی را برای شناگران بوجود آورده است.

موضوع

ایده ی کنترل کننده : اثر

- بازی های کامپیوتری برای کودکان در ایران بسیار چالش برانگیز اند.
- به عقیده ی من بسیاری از تبلیغات تلویزیونی گمراه کننده اند.
- ریزش مو در بعضی موارد ناشی از اختلالات هورمونی است.
- یک جمله موضوع خوب دو قسمت اصلی دارد.

تمرین ۲

• از بین موارد زیر سه موضوع انتخاب کرده و آنها را محدود کنید.

• مدارس

• کشور من

• آموزش

• اقتصاد

• تفریح

جمله موضوعی در کجای پاراگراف قرار می گیرد؟

جمله ی موضوعی می تواند در ابتدا، وسط یا آخر بند بیاید.

حتی یک بند می تواند جمله ی موضوعی نداشته باشد. که در این صورت می گوییم به صورت ضمنی به کار رفته و نویسنده آن را در ذهن داشته و برای کنترل بند استفاده کرده است. در این صورت باید خواننده از جریان ایده ها بتواند آن را حدس بزند.

ساختار جمله ی موضوعی و انواع آن

□ ایده ی اصلی در یک جمله

- در ابتدای بند
- در انتهای بند
- در آخر بند
- در ابتدا و انتهای بند

□ ایده ی اصلی در دو جمله

- جمله ی موضوع دوتایی
- جمله ی موضوع شکسته

□ ایده ی اصلی در قسمتی از جمله اول

ویژگی های یک جمله ی موضوعی خوب!

- **وحدت:** به جای چند موضوع، تنها با یک موضوع مربوط باشد.
- **اهمیت:** آنقدر جالب باشد که توجه خواننده را به خود جلب کند.
- **قابلیت پشتیبانی:** آنقدر جزئی نباشد که نتوان بسطش داد.
- **قابل کنترل بودن:** آنقدر کلی نباشد که نتوان بسطش داد.

نکته ی مهم درباره ی جمله ی موضوعی

۱. کامل و کوتاه است.

• به نظر شما به چه چیزی می گویند: " نکته "؟!
• درباره‌ی " نکته " چه نکته‌هایی برای گفتن دارید؟

• نکته، پاسخ اکتشافی - و نه اکتسابی - شما درباره یک مسئله است. کودک را دیده‌اید که چگونه به "دسته کلیدی" که در دستانتان تکان می‌دهید، واکنش نشان می‌دهد؟، چشم از کلید برداشته و به آن نگاه می‌کند؟ محقق را دیده‌اید که در حال مطالعه، گاه به گاه کتاب را می‌بندد و در اتاق قدم می‌زند، ناگهان چشمانش برق می‌زند، می‌نشیند و چیزی را با شوق بر روی کاغذ می‌نویسد؟ نکته‌یابی، غواصی در اعماق یک مسئله است.

۲. نه زیاد کلی و نه زیاد خاص است .

۱. **فراگیری زبان انگلیسی بسیار سخت است.** (بسیار کلی است)
۱۱. **برخی از واژه‌های انگلیسی ریشه‌ی فارسی یا عربی دارند.** (مناسب است)
۱۱۱. **واژه‌ی Muskmelon از واژه‌ی musk (برگرفته از واژه‌ی مُشک فارسی) و melon (واژه‌ی یونانی و به معنای میوه‌ی گرد و شبیه سیب) گرفته شده است.** (بسیار خاص است و بهتر است به عنوان یکی از جمله‌های پشتیبان بیاید)

۳. روشن است و ابهام ندارد .

عبارت‌هایی مانند «جالب است»، «خوب است» یا «بی نظیر است» شاید متن شما را زیبا کنند، اما **مبهم** هستند.

بهرتر است **زیبایی موضوع** مورد نظر خود را به جای این واژه‌ها، با توصیف روشن و دقیق آن، به رخ خواننده بکشید.

۴. گاهی به صورت پرسشی بیان می شود .

اگر از شما بخواهند به یک فروشگاه زنجیره‌ای بروید تا مقداری هلوی تازه بخرید، در آن فروشگاه بزرگ چگونه آن را پیدا می‌کنید؟ شما می‌دانید که فروشگاه محله‌ی شما کالاهایش را دسته‌بندی کرده است. بنابراین، به بخش میوه و سبزی می‌روید و قفسه‌های میوه‌ها را پیدا می‌کنید. آن‌گاه باید به دنبال قفسه‌ی هلوها باشید. اگر فروشگاه‌ی بخواهد مقداری میوه را کنار حبوبات و مقداری از آن‌ها را کنار گوشت‌ها بگذارد، پیدا کردن هلوها دشوارتر می‌شود.

۵. گاهی در جاهای دیگری از پارگراف جای می‌گیرد .

آلبرت اینشتین، یکی از نابغه‌های جهان، در نخستین تلاش خود نتوانست از عهده‌ی آزمون ورودی دانشگاه برآید. ویلیام فاکنر، یکی از نویسندگان برجسته‌ی آمریکا چون نتوانست دوره‌ی زبان انگلیسی را با موفقیت به پایان برساند، از ادامه‌ی تحصیل بازماند. ادیسون، که بزرگ‌ترین مخترع همه‌ی دوران‌ها به شمار می‌آید، از مدرسه فرار کرد. این نمونه‌ها نشان می‌دهد که موفق نبودن در مدرسه همیشه به معنای موفق نبودن در زندگی نیست .

تمرین ۳

جمله ی موضوعی بهتر را در هر یک از گروه های دوتایی زیر انتخاب کنید.

۱. پیاده روی برای قلب شما خوب است.
نرمش برای شما خوب است.

۲. جنگ ایران و عراق در سال ۱۳۵۸ آغاز شد.
جنگ ایران و عراق سه علت اصلی داشت.

۳. تهران پایتخت ایران است.
تهران یکی از مراکز شناخته شده ی جهانی در تجارت فرش است.

۴. بسیاری از دانش جویان دوست ندارند برای امتحان درس بخوانند، آنها
همچنین دوست ندارند مقاله ی دانشگاهی بنویسند.
بسیاری از دانش جویان دوست ندارند برای امتحان درس بخوانند یا مقاله
دانشگاهی بنویسند.

تمرین ۴

جمله های موضوعی زیر را تصحیح کنید.

- **آلودگی یک معضل است.**
- والدین می توانند به فرزندان خود کمک کنند.
- **چگونه از زندگی خود لذت ببرید.**
- اصفهان یک شهر صنعتی است که آثار تاریخی عالی، صنایع دستی زیبا و یک رودخانه ی دل انگیز دارد.
- **جاذبه های زیادی در سرتاسر جهان وجود دارد.**
- من بسیار به حافظ علاقه مندم.

تمرین ۵

سه تا از موضوعات زیر را انتخاب کرده و برای هر کدام یک جمله ی موضوعی بنویسید.

مثال : **موضوع:** تأثیرات تلویزیون در کودکان
جمله ی موضوعی: تلویزیون توانایی خواندن کودک را کاهش می دهد.

- تبلیغات تلویزیونی
- تحصیلات تکمیلی
- کشورهای اسلامی
- کامپیوتر
- ادبیات
- آزادی

تمرین ۶

• در بند زیر جمله ی موضوع حذف شده. ابتدا بدنه ی اصلی را بخوانید و سپس یک جمله ی موضوع برای آن بنویسید.

• در دانشگاه
های اروپایی، دانش جویان ملزم به شرکت در کلاس نیستند. در واقع، در آلمان اساتید نام دانش جویانی را که در کلاس هایشان ثبت نام کرده اند نمی دانند. در ایالات متحده دانشجوین ملزم به حضور در کلاس هستند و در غیر این صورت جریمه خواهند شد. به علاوه، در نظام اروپایی تنها یک آزمون جامع در پایان دوره ی چهار یا پنج ساله ی درسی دانشجوین خواهد بود. در مقابل، در نظام آمریکایی، آزمون ها، تست ها و تکالیف متعددی وجود دارد و تقریباً در هر رشته در پایان ترم، یک آزمون نهایی گرفته می شود.

جملات پشتیبان کدامند؟

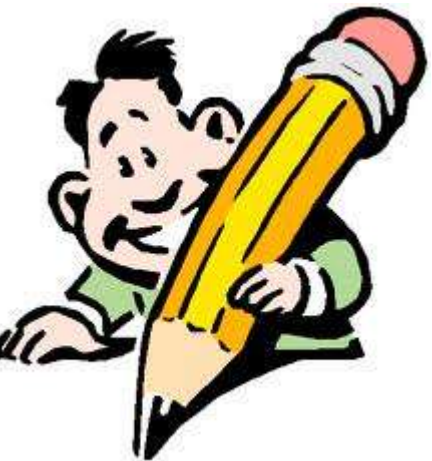
بعد از آنکه جمله ی موضوع را نوشتید، باید آن را پشتیبانی کنید!

جمله های پشتیبان با عرضه ی اطلاعات بیش تر و یا آوردن نمونه هایی، جمله ی موضوع را شرح و گسترش می دهند.

انواع جملات پشتیبان

- مثال فوری و زودیاب (یک مصداق یا واقعه)
- مثال روایی (یک داستان کوتاه یا یک حکایت)
- آمار
- استفاده از عبارت هایی از مراجع بلند بالا
- نمونه های ترکیبی پشتیبان کننده
- پشتیبانی ابتکاری (برآمده از ذهن خلاق نویسنده)

تمرین ۷

• جمله‌ی موضوع زیر را به چهار روش پشتیبانی کنید.

□ کامپیوترها غالباً وقت مردم را تلف می‌کنند.

• مثال فوری و زود یاب
.....

• مثال روایی
.....

• آمار
.....

• استناد به مراجع بلند بالا
.....

نتیجه (پایان)

اولین تأثیری که نویسنده بر خواننده به جا می گذارد مهم است،
اما تأثیر نهایی حتی از تأثیر اولیه مهم تر است.

نتیجه آخرین شانس نویسنده برای بیان دیدگاه اوست.
آنچه نویسنده در پایان می گوید، همان است که خواننده به خاطر
خواهد سپرد.

**یک پایان قوی نمی تواند نوشته ای ضعیف
را نجات دهد،
اما یک پایان ضعیف می تواند نوشته ای
قوی را بی اثر کند!**

Taylor & Messenger (1989)

نقش نتایج

یک **پایان خوب** می تواند برای یک یا چند تا از کارکردهای زیر سودمند باشد:

- احساس **خاتمه** و پایان را انتقال می دهد.
- خواننده را تا آخرین کلمه علاقه مند نگه می دارد.
- خواننده را با تأثیری قوی تنها می گذارد.

نتیجه جزء ضروری یک بند نیست، به خصوص وقتی
بخواهید بند کوتاهی بنویسید. بنابر این بهتر است هرگاه
احساس کردید آنچه را که می‌خواستید بگویید، بیان کرده
اید، از آن صرف نظر کنید.

اما در بندهای طولانی، نتیجه حتماً باید گنجانده شود.

انواع نتایج

نویسنده در پایان:

۱. **بند را با برگشتن به ایده‌ی اصلی پاراگراف خاتمه می‌دهد.** این کار را می‌توان با تکرار عیناً همان کلمات کلیدی جمله‌ی موضوع یا بازنویسی آنها و استفاده از کلمات دیگر برای بیان همان منظور انجام داد. این کار معمولاً دگرگوئی جمله‌ی موضوع گفته می‌شود.

۲. **نکات اصلی بند را خلاصه می‌کند.** البته بند باید به قدری بلند باشد که نیاز به خلاصه شدن داشته باشد.

۳. **یک خط مشی را پیشنهاد می‌کند.** نویسنده به خواننده می‌گوید در صورتی که با او موافق هستند، چگونه باید بیان‌دیشند یا چه عملی باید انجام دهند.

آنچه نباید در پایان بیاوریم!

از آوردن این پایان های ضعیف خودداری کنید:

- هرگز بابت آنچه نوشته اید **عذرخواهی** نکنید. اگر آن را دوست ندارید، بازنویسی کنید!
- **ایده ی جدیدی** را که در نوشته ی خود پیرورانده اید ذکر نکنید.
- اعلام نکنید که می خواهید نتیجه گیری کنید.
- جمله ی موضوع خود را عیناً تکرار نکنید، آن را **به بیان دیگری** بنویسید.

الگوهای بسط و سازماندهی یک بند

- **کلی به جزئی:** با یک کلی گویی شروع کنید و آن را با نمونه های جزئی ادامه دهید.
- **جزئی به کلی:** با نمونه های جزئی شروع کنید و بعد با یک نتیجه گیری کلی خاتمه دهید.
- **به ترتیب اهمیت: بندها** می توانند با قرار دادن مهم ترین ایده یا کم اهمیت ترین ایده در ابتدا، آغاز شوند.
- **به ترتیب وقوع:** واقعیت ها را به ترتیب زمان وقوع آنها منظم کنید.
- **فرا زمانی / فضایی:** بسیار برای توصیف خوب است، ترتیب فرا زمانی جهت مند پیش می رود.
- **ترتیب آشنایی:** در این روش، مخاطب اهمیت زیادی دارد. بند می تواند با آشناترین یا ناشناخته ترین موضوع آغاز شود.

تمرین ۸

- قسمت های مختلف بند زیر را مشخص کنید.

از وقتی دانشجو شدم، روش های زیادی برای مطالعه ی سریعتر آموختم. مثلاً، دریافتم که گذراندن سه چهارم از وقت مطالعه ام به یک چرت عمیق روی میزم به من کمک کرد تا یک استعداد ناگهانی در حفظ سریع پنج فصل از شیمی در وقت قبل از امتحان پیدا کنم. روش دیگری که با آن مهارت مطالعه ام را افزایش دادم، مطالعه ی مجلاتی بود که بعد از ظهرها در کتابفروشی ها پیدا می کردم. وقتی که همکلاسی ها (و گاهاً استادهایم) از من می خواهند این تمرین را توجیح کنم، با آرامش به آنها پاسخ می دهم که اگر فقط بعد از ظهرهایم را به مطالعه اختصاص دهم مطمئناً سرعت مطالعه ام افزایش خواهد یافت. اما تا کنون سودمند ترین روشم برای تندتر کردن عادت های مطالعه ام، نوشتن نامه به مادرم در طول امتحانات پایان ترم بوده است. چه چیز دیگری می تواند آموزگار من در مطالعه ی کل محتوای درسی یک ترم در تنها یک ساعت و نیم باشد؟ بنابراین از وقتی دانشجو شدم، روش های زیادی برای مطالعه ی بسیار سریعتر نسبت به قبل آموختم.

فرایند نوشتن

۱. انتخاب موضوع

۲. جمع آوری ایده ها

۳. سازماندهی

۴. نگارش

۵. بازبینی ساختار و محتوا

۶. بازنویسی ساختار و محتوا

اضافه کردن اطلاعات در صورت لزوم

حذف اطلاعات اضافه

استفاده از نظرات دیگران

وضوح بخشیدن به توضیحات

اضافه کردن

تغییر ساختار در جهت منطقی

تر ساختن آن

خدا قوت!

اصول مقاله نویسی

of our best paper pus'

نگارنده ی مقاله در نگارش خود هدفی را دنبال می کند
و در واقع
در پی پاسخ به یک پرسش است.

مقاله

مقاله از چه قسمت هایی تشکیل می شود؟

مقدمه

- مقدمه از سه بخش تشکیل می شود.
- **انگیزه:** ابتدای مقدمه قرار می گیرد و هدف آن جلب توجه خواننده به موضوع و ایجاد علاقه در او برای دنبال کردن مطلب است.
- **جمله ی فرضیه:** شامل ایده ی اصلی مقاله است.
- **طرح اولیه :** شامل خلاصه ای از نکات اصلی است که می خواهید در مقاله ارائه دهید.

انگيختار
motivator

جمله ي کليدي
Thesis
statement

طرح اوليه
Blue print

بدنه ی اصلی

بدنه ی اصلی را **بندهای مرکزی** تشکیل می دهند.

هریک از بندهای مرکزی ایده اصلی (یا جمله ی فرضیه) را پشتیبانی می کنند.

در پایان بندهای مرکزی نیازی به تکرار جمله ی موضوعی نیست.

نتیجه

- نتیجه از دو بخش اصلی تشکیل می شود.
- جمله ی فرضیه به بیان دیگر.

- پایان بخش (قیچی / clincher):

یک یا دو جمله در پایان که هیچ شکی در ذهن خواننده باقی نمی گذارد که مقاله به انتهای خود رسیده است.

تازه اول بسم الله است ... باید کلی تمرین کنید!

یادگیری مهمترین رویداد زندگی انسان است

